BIEX MA JITKASBARX IL-MALTI

Kitba ta' 70 sena ilu

Miġbura minn Ġer. Azzopardi.

"Nixtiequ nafu kif jittamaw li jistgħu jkabbru lil pajjiżhom u jarawh hieni dawk li jeqerdu l-ilsien tiegħu biss iridu. Aħna rridu nkunu Maltin, Maltin f'kollox. U b'liema dritt nies minn fostna jerfgħu leħenhom kontra tagħna għax irridu nkunu Maltin?

"Għidulna li aħna Maltin, u aħna lesti biex għal Malta tagħna nagħmlu kollox, imqar ninxeħtu ġewwa n-nar, imqar immorru quddiem il-bokok tal-kanuni u l-bajunetti: kollox nagħmlu għal Malta sa kemm aħna Maltin...

"Illi lsien jiswa wisq biex jorbot bl-akbar imħabba nies ta' razza waħda hija ħaġa li jafha kulħadd. Dawk il-Maltin li aktarx huma njoranti, billi jisimgħu Maltin oħra, injoranti bħalhom, igħidu li lsien malti hu ikrah, jibqgħu b'dan il-ħsieb falz f'rashom, u jistħu jitkellmuh, u għalhekk arahom jibdew jitkellmu taparsi bit-taljan, b'kull żball daqs il-lum u għada u pitgħada magħhom.

"Minn dan naraw kemm jiswa li aħna ma nibqgħux kif aħna, poplu żgħir maqsum f'ħafna popli żgħar, kulħadd għalih, min iżomm min ma' l-Isqallin, min ma' din u min dik in-nazzjon. Aħna rridu li l-Maltin kollha kemm huma jżommu biss ma'... il-Maltin, ma' Malta, magħhom infushom.

"X'uħud imaqdru l-ilsien malti mhux għal ħaġa oħra għajr dik li jisimgħu lil ħaddieħor imaqdru. Iva, aħna smajna nies iqassu fuq l-Ilsien Malti u, meta staqsejnihom xi ħaġa fuqu, ma kellhomx il-ħila jgħidu kelma waħda. Jeħtieġ li min imaqdar jew ifaħħar xi ħaġa juri għaliex. U aħna ngħidu hawn quddiem kulħadd li aħna lesti biex niddefendu l-Ilsien Malti kontra dawk kollha, sew Maltin kemm le' Maltin, li jridu jgħidu xi ħaġa kontra tiegħu. Aħna, kull min irid, nistidnuh biex jiktbilna u jgħid dak kollu li jidhirlu li jista' jgħid kontra l-Ilsien Malti li huwa, kif dejjem għedna, wieħed mill-isbaħ ilsna taddinja, ilsien li l-ġmiel u l-qawwa tiegħu ma nafux liema lsien iħabbatha miegħu.

"Il-ħelwa hi li dawk kollha li jmaqdru l-Ilsien Malti, u biex javveluh isejħulu djalett, minn dan l-ilsien ma jafu xejn, u spiss f'kelma waħda jagħmlu tlett żbalji jew iżjed. Dawk kollha li kienu jafu tajjeb il-malti, dejjem ħabbewh u faħħruh, għax jafu li huwa ta' min iħobbu u jfaħħru,. Qatt ma kien hemm Malti li jaf il-malti bla ma faħħru u ħabrek biex jarah joħroġ mid-dlam li fih inżamm sal-ġurnata tal-lum.

"Kif ġa għedna, l-Ilsien Malti joħroġ mid-dlam ma jdumx, u aħna stess, miċ-ċokon tagħna, bil-ħsieb li naħdmu kemm nistgħu biex

huwa joħroġ. Meta jkun ħareġ l-Ilsien Malti, warajh forsi jiġu ħwejjeġ oħra. Aħna nafu li f'din il-ħaġa nsibu gwerra l-aktar ħarxa minn dawk li jobogħdu l-malti; iżda din il-gwerra aħna noħorġu rebbiħin żgur, bil-għajnuna tas-sema. Aħna mħejjijn għaliha; mela ħalli tiġi.

"Jekk jinsab Kumitat tassew Nazzjonali fostna, l-ewwel ħaġa li għandu jagħmel dan il-Kumitat hija li jdawwal il-menti tal-poplu kollu, irġiel u nisa, u dan ma jistax jagħmlu ħlief bit-tixrid ta' kotba maltin, kotba li jistħoqqilhom l-isem ta' kotba. Jekk il-Kumitat Nazzjonali minn dan kollu ma jagħmel xejn, ngħidu aħna li ftit jistħoqqlu l-isem ta' Nazzjonali. Ix-xogħol tal-Kumitat Nazzjonali għandu jkun li fil-qalb tal-Maltin kollha jnibbet xewqa kbira biex ġurnata nkunu nazzjon, u mhux ilestihom biex malli jeħles mill-gvern tas-slavaġ jaqgħu taħt gvern ieħor.

"Fit-tiswir ta' ħsieb it-twaqqif ta' XIRKA ġdida nsibu:— 'Ix-Xirka taħseb biex ixxerred id-dawl f'Malta u f'Għawdex u kull fejn jinsabu l-Maltin, u dan tagħmlu bit-tixrid ta' għadd kbir ta' kotba bil-malti, kotba ta' kull għerf u mill-aħjar, u bi prezzijiet irħas biex jilħaqhom kulħadd. Ix-Xirka tnissel fil-membri tagħha mħabba kbira lejn Malta u l-bandiera ta' Malta u bil-kelmiet, miktuba, ALLA u DIN. Ix-Xirka tagħmel kemm tiflaħ biex iżżomm ħaj u xxerred is-sabiħ il-sien malti, ilsien li kien, għadu u jibqa' tagħna. Għal din il-ħaġa tfittex li twaqqaf akkademja maltija sewwa, li tmexxi hija l-kitba maltija, fuq il-mudell ta' l-akkademja franċiża f'Malta, u frieghi minnha barra minn Malta, fejn tfittex li twaqqaf ġurnali maltin miktubin b'malti tajjeb."

Dawn kienu ftit mill-fehmiet ta' Manwel Dimech dwar ilsienna u pajjiżna u jidhirli li huwa ta' min jixħet iżjed dawl fuq il-ħidma tiegħu fil-qasam ta' Isienna. Dawn is-siltiet huma meħudin mill-gazzetta tiegħu "Il-Bandiera tal-Maltin" Nri. 219, 220, 223 tal-15 u 22 ta' Marzu u tat-12 ta' April, 1902.

——— o ———

TIFKIRA GĦAŻIŻA

Dan l-aħħar Patri Valentin Barbara, O.P. wasslilna rigal għażiż għalina ta' l-Akkaademja: kwadru b'waħda mill-aħħar poeżiji awtografi tal-poeta Rosar Briffa, wieħed mill-Membri Akkademiċi antiki.

Ir-rigal kien mogħti mis-sinjura Louisette Briffa, armla tal-poeta, bħala tifkira ta' żewġha, u aħna filwaqt li nirringrazzjawha bil-qalb inwiegħduha li r-rigal tagħha nżommuh b'għożża mat-tifkiriet li għandna ta' Dun Karm, il-poeta nazzjonali u Membri Akkademiċi oħrajn.